

Duurzaamheid heeft de toekomst

Jaap Dijkgraaf

De wereldbevolking groeit, de welvaart neemt toe en daarmee ook de vraag naar energie. Daar staat tegenover dat er steeds minder fossiele brandstoffen voorhanden zijn. Hoe vangen we dit op? Algemeen directeur Jaap Dijkgraaf van installatie- en energieadviesbureau DWA geeft antwoord.

Tekst: Annemarie van der Tuijn | Fotografie: Jeroen Bouman

Wie het kantoor van DWA in Bodegraven binnenloopt, ziet onmiddellijk dat dit bedrijf oog heeft voor duurzaamheid en energiebesparing. De zon krijgt op een speelse manier veel ruimte en natuurlijke materialen voeren de boventoon. Toen DWA het pand in 2000 betrok, was dit het meest duurzame kantoor van Nederland. En dat is het tot een jaar of vier geleden gebleven. Schandalig, vindt Dijkgraaf. 'De overgang naar een samenleving op basis van duurzame energie is erg traag op gang gekomen. We zijn technisch al een hele tijd prima in staat om verregaand te verduurzamen, maar het gevoel van urgentie heeft lang ontbroken. Daar is in het afgelopen jaar snel verandering in gekomen. Er is bewustwording ontstaan en duurzaamheid is uit de hoek van de geitenwollen sokken gekropen. Om duurzaam te zijn hoef je helemaal niet sober te leven. Het kan modern, je kunt er geld mee verdienen en het is ontzettend leuk.'

Vernieuwende kijk

DWA denkt al ruim een kwart eeuw mee over oplossingen voor ingewikkelde

energievraagstukken. Het gaat daarbij ten eerste om het beperken van de hoeveelheid energie die een gebouw verbruikt. 'Er komen steeds meer materialen met een goede isolatiewerking beschikbaar,' aldus Dijkgraaf. 'Daarnaast kijken we naar de mogelijkheden van het terugwinnen van energie, bijvoorbeeld uit ventilatielucht. Op die manier kunnen we heel veel bereiken. Een goed voorbeeld is de duurzame renovatie van een Amsterdams monument uit 1874. Het energielabel van dit historische pand hebben we dankzij innovatieve aanpassingen opgetrokken van het laagste niveau G naar A+. Het betaalt zich dus uit als je anders durft te kijken naar gebouwen en energie.'

Vacuümtoiletten

Vervolgens is het zaak op duurzame wijze aan de resterende energievraag te voldoen. Ook op dat gebied zijn enorme ontwikkelingen gaande. Zo werkt DWA in Den Haag aan een omvangrijk geothermieproject. Duizenden woningen en bedrijven worden straks verwarmd met heet water (70 graden Celsius) dat wordt opgeboord van twee kilometer

diep. DWA bereidde het project voor met een aantal partners. 'Dat is het boeiende van het huidige speelveld,' vertelt Dijkgraaf enthousiast. 'Er ontstaan nieuwe vormen van samenwerking. Partijen dagen elkaar uit en dat levert schitterende resultaten op. Innovatie vindt plaats op alle mogelijke fronten. Ik denk aan de vacuümtoiletten in het nieuwe kantoorgebouw van het Nederlands Instituut voor Ecologie in Wageningen. De fecaliën worden niet weggespoeld, maar afgezogen en via vergisting omgezet in biobrandstof. Uit de vergisting ontstaat een restproduct waarmee algen gekweekt kunnen worden. Die algen worden op hun beurt gebruikt als meststof. Op die manier blijft er dus geen of nauwelijks afval over. Deze kennis nemen we vervolgens mee naar andere projecten. Zo komen we tot steeds slimmere en efficiëntere oplossingen.'

www.dwa.nl